

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

STRATEGIC GUIDES IN THE HOUSING AND UTILITIES SECTOR: REGIONAL ASPECT

У статті розкрито основні аспекти стратегічного планування розвитку адміністративних територій в Україні та сутність системи стратегічного управління житлово-комунальним господарством регіону. Розглянуто основні підходи до стратегічного управління розвитком ЖКГ. Проаналізовано зміст регіональних стратегій соціально-економічного розвитку на період до 2020 року та наведено перелік стратегічних напрямів у контексті дослідження. На основі аналізу стратегічних орієнтирів висвітлено основні проблемні аспекти розвитку ЖКГ, що потребують вирішення у регіонах України. Запропоновано групування регіонів за ознакою проблем ЖКГ, що потребують вирішення. Доведено, що для успішної реалізації регіональних стратегій соціально-економічного розвитку гострою необхідністю є розвиток альтернативної енергетики; будівництво, реконструкція, модернізація та капітальний ремонт систем ЖКГ та будівель; впровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами; раціональна організація роздільного збирання, сортування та переробки твердих побутових відходів.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, регіональний розвиток, стратегічне управління, стратегія соціально-економічного розвитку, стратегічні орієнтири, управління розвитком.

В статье раскрыты основные аспекты стратегического планирования развития

административных территорий в Украине и характерные особенности системы стратегического управления жилищно-коммунальным хозяйством региона. Рассмотрены основные подходы к стратегическому управлению развитием ЖКХ. Проанализировано содержание региональных стратегий социально-экономического развития на период до 2020 года и приведен перечень стратегических направлений в контексте исследования. На основе анализа стратегических ориентиров выявлены основные проблемные аспекты развития ЖКХ, требующие решения в регионах Украины. Предложено группирование регионов по признаку требующих решения проблем ЖКХ. Доказано, что для успешной реализации региональных стратегий социально-экономического развития острой необходимостью является развитие альтернативной энергетики; строительство, реконструкция, модернизация и капитальный ремонт систем ЖКХ и зданий; внедрение современных методов и технологий в сфере обращения с бытовыми отходами; рациональная организация раздельного сбора, сортировки и переработки твердых бытовых отходов.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, региональное развитие, стратегическое управление, стратегия социально-экономического развития, стратегические ориентиры, управление развитием.

УДК 332.8: 338.262

Воликов В.В.

к.е.н.

Північно-східний науковий центр
Національної академії наук України
та Міністерства освіти і науки України
Лосева О.Г.

аспірант

Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця;
молодший науковий співробітник
Північно-східний науковий центр
Національної академії наук України
та Міністерства освіти і науки України

The article describes the main development aspects of strategic planning for administrative territories in Ukraine and relevant management approaches based on strategic guides in the housing and utilities sector in Ukrainian regions. The strategic management system of the housing and utilities sector is a complex of subsystems: housing policy, municipal improvement, economic and tariff policy, energy efficiency, water supply. The main strategic management approaches of housing and utilities sector are investigated. In this context, two management subsystems were considered: the state-level subsystem, the strategic and tactical subsystem. Much attention is given to content analysis of regional socio-economic development strategies of the country until 2020. According to the article, a list of strategic directions for the regions development of housing and utilities sector until 2020 has been create. Data are given about a group of regions in conformance with problems in housing and utilities sector, such as: development of the apartment building co-owners associations; popularization of alternative energy; modernization and thorough overhaul of buildings; improvement of water supply, sanitation and heat supply systems; waste management; energy-saving and nature-friendly ideology; highway engineering, modernization and road repair; investment promotion and market competition in the housing and utilities sector; consumer lending. Thus, Zhytomyr, Kharkiv, Zakarpattia, Poltava, Chernihiv, Kirovograd, Lugansk, Odessa regions can be united as the criterion of commonality of strategic guides in the housing and utilities sector. It is necessary to solve the identified problems for the successful implementation of regional strategies for socio-economic development. Due to the great social, economic and public importance it is necessity to modernize approaches to the strategic development of housing and utilities sector. The ideas of benchmarking approach are proposed as addition for exist practice by reason of contribution to the effectiveness of the government targeted impact programs and the formation of relevant priorities within the planned activities.

Key words: housing and utilities sector, regional development, strategic management, strategy of socio-economic development, strategic guides, development management.

Постановка проблеми. Стратегічне управління забезпечує довгостроковий розвиток території у динамічному, невизначеному середовищі. Процес пошуку актуальних та дієвих механізмів соціально-економічного розвитку регіону з метою своєчасної реакції на виклики сьогодення є постійним незалежно від території. Реалізація регіональної стратегії розвитку неможлива без постійної координації планів та дій владних структур усіх рівнів управління щодо організаційного забезпечення стратегій розвитку та подальшої побудови механізму їх моніторингу та оцінювання.

Нині житлово-комунальне господарство (ЖКГ) залишається однією з істотно відсталих галузей економіки як із позиції технології, так і з позиції управління. Реалізація стратегії «Україна 2020» зобов'язала Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України здійснити поступове реформування ЖКГ країни. Впровадження сучасних підходів до управління комунальними закладами на регіональному рівні – один із ключових напрямів забезпечення сталого розвитку України [6].

Компетентність регіональних та місцевих органів влади у питаннях імплементації сучасних підходів до стратегічного управління розвитком є однією з вхідних умов подолання кризових явищ у ЖКГ. Виявлення регіональних особливостей щодо напрямів розвитку ЖКГ сприятиме підвищенню ефективності програмно-цільового впливу з боку держави та формуванню відповідних пріоритетів у межах запланованих заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ефективне управління регіональним розвитком потребує якісних змін у системі управління та формування нових методів співпраці між державою, регіонами та населенням. У дослідження наукової проблематики розроблення основ стратегічного розвитку регіонів зробили свій внесок: О. Берданова, В. Вакулєнко, В. Геєць, В. Сментіна та ін. Ґрунтовний аналіз стратегічного управління розвитком ЖКГ знайшов своє місце у роботах П. Бубенка, О. Димченко, З. Герасимчук, О. Карлової, Л. Мельника, К. Павлова, В. Рибачука. Проте трансформацію управлінських інституцій та пошук кадрів високої кваліфікації з питань регіонального розвитку та проектного менеджменту не закінчено. Отже, є необхідність подальшого розвитку підходів до підвищення якості управління розвитком ЖКГ.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення основних проблемних аспектів розвитку ЖКГ, що потребують вирішення, та пошук актуальних підходів до управління розвитком ЖКГ на основі аналізу стратегічних орієнтирів розвитку ЖКГ у регіонах України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Елементи стратегічного управління застосовуються без винятку усіма регіонами України. За М. Авраменко, поняття «Стратегічне управління територіальним розвитком» має таке визначення: сукупність завдань, визначених у процесі побудови органами влади стратегічної політики території, враховуючи її історичні особливості, географічне розташування, національні традиції [1, с. 220].

Згідно з «Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» під регіональною стратегією розвитку слід розуміти документ, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності [3].

Методику планування розвитку в Україні можна вважати такою, що діє за принципом «згори вниз». Регіональні стратегії узгоджуються зі стратегіями макрорівня, одночасно програми та плани розвитку окремих галузей господарства в регіоні коре-

люють зі стратегічними цілями розвитку регіону. За компетентного управління має місце одночасне вертикальне та горизонтальне узгодження пріоритетів розвитку території. Однак практична значущість стратегій регіонального розвитку як базових програмних документів є недостатньою, а зв'язок із середньостроковими і поточними програмами дій – опосередкованим. З іншого боку, прагнення розробників регіональних стратегій максимально відповідати стратегіям державного рівня позбавляє можливості максимізувати ефект від урахування особливостей території, її переваг та перспектив. Розбудова механізму моніторингу та оцінювання реалізації таких стратегій – важливий крок на шляху до переходу від теорії до практики стратегічного управління регіоном.

Наявна практика розроблення стратегій та програм регіонального розвитку орієнтована на підвищення їхньої конкурентоспроможності, територіальну соціально-економічну інтеграцію, просторовий розвиток та ефективне державне управління. Пріоритетність реалізації стратегічних та оперативних цілей розвитку регіону на основі аналізу основних тенденцій та проблем з урахуванням соціокультурних, географічних та політичних факторів для кожного регіону є унікальною. З іншого боку, стратегічні орієнтири перетинаються у площині підвищення якості життя населення, зокрема у питаннях розвитку ЖКГ.

Стратегічне управління ЖКГ як комплексом підсистем із житлової політики, благоустрою територій, економічної та тарифної політики, енергоефективності, тепло-, водопостачання та водовідведення є складним механізмом, що потребує:

- по-перше, створення єдиної нормативно-правової бази, заснованої на продуманих і взаємопов'язаних законодавчих і нормативних документах;

- по-друге, системи обміну наявної інформації з аналізом позитивного та негативного досвіду в діяльності підприємств комунальної сфери для побудови нової системи управління якістю наданих послуг [4, с. 97].

На думку О. Карлової, система управління житлово-комунальним господарством адміністративної території складається з шести підсистем. Особливої уваги у контексті дослідження потребують перша та друга підсистема, що функціонують на макро- та мезорівні (рис. 1) [7, с. 86-87].

Перша підсистема. До основних зрушень у питаннях удосконалення методичного забезпечення, оновлення правових інструментів та створення ефективних механізмів їх упровадження можна віднести прийняття нової редакції Закону України «Про житлово-комунальні послуги», постанов КМУ, що розроблені Мінрегіоном, та внесення змін до низки пов'язаних із ним Законів України. Сьогодні найважливішими напрямками, які потребу-

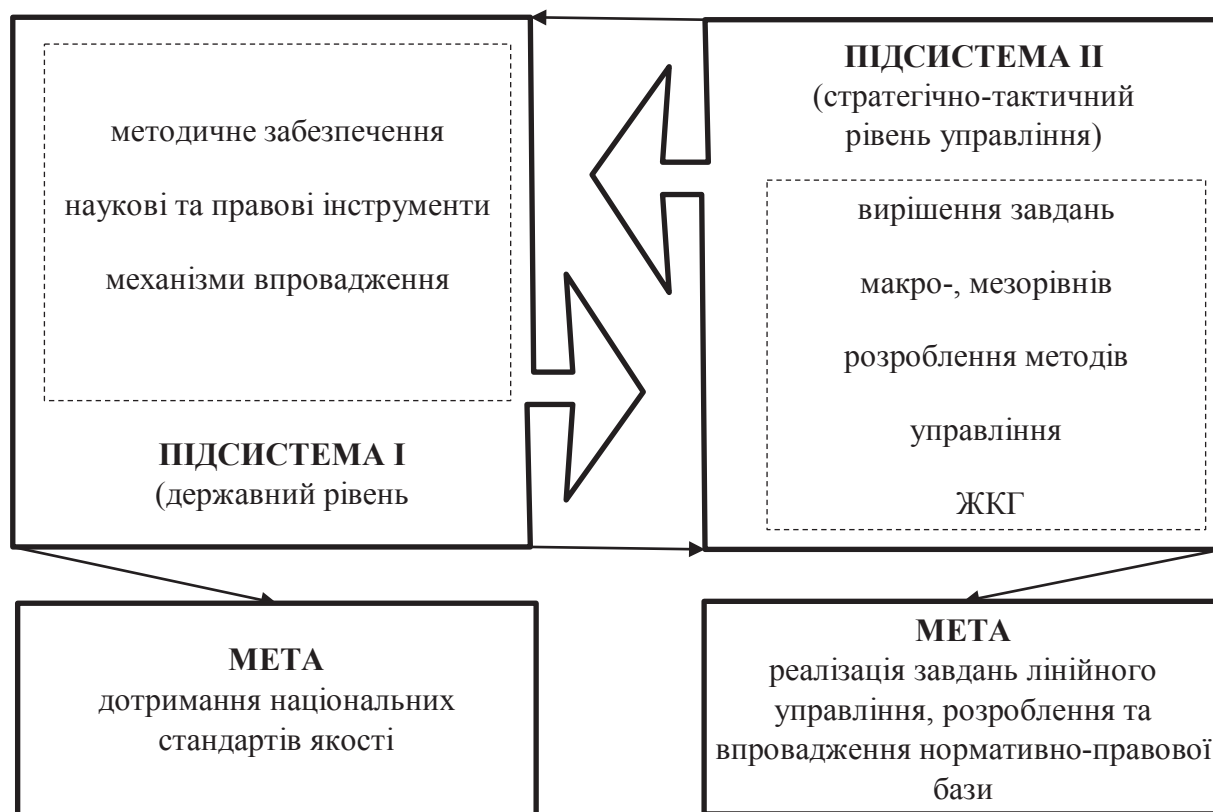


Рис. 1. Підсистеми управління ЖКГ на макро- та мезорівні

ють удосконалення правового регулювання в умовах нестабільного макросередовища, є:

- демонополізація та дерегуляція ринку житлово-комунальних послуг;
- ефективне управління спільним майном багатоквартирних будинків;
- встановлення економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги;
- збалансований розвиток ринку електричної енергії, зокрема забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел.

Друга підсистема. Врахування екзогенних та ендегенних факторів на стратегічно-тактичному рівні управління ЖКГ дає змогу сформувати унікальний для кожного з регіонів набір методів та інструментів реалізації завдань лінійного управління. Завдання з підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, територіальної соціально-економічної інтеграції та просторового розвитку потребують удосконалення системи управління регіоном шляхом упровадження систем моніторингу та координації діяльності суб'єктів державної регіональної політики, вдосконалення організаційної структури, кадрової політики і посилення фінансової спроможності.

Специфіка завдань реформування ЖКГ також була визначена у Державній програмі реформування і розвитку ЖКГ [5], де констатувалося, що головними її цілями є:

- забезпечення населенню умов проживання, що відповідають стандартам якості;
 - зниження витрат виробників послуг і, відповідно, тарифів за підтримки стандартів якості наданих послуг;
 - пом'якшення для населення тарифного навантаження у справі оплати житла і комунальних послуг під час переходу галузі на режим беззбиткового функціонування;
 - перехід галузі на самоокупність витрат.
- У процесі контент-аналізу регіональних стратегій розвитку адміністративних територій України було виявлено таке коло проблемних питань розвитку ЖКГ регіону:
- розвиток інституту об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) – X1;
 - використання можливостей альтернативної енергетики – X2;
 - реконструкція та капітальний ремонт будівель – X3;
 - удосконалення систем централізованого водопостачання та водовідведення, теплозабезпечення – X4;
 - управління побутовими відходами – X5;
 - енергоощадний та природозберігаючий світогляд – X6;
 - будівництво, ремонт та реконструкція доріг – X7;
 - залучення інвестицій у ЖКГ – X8;
 - конкуренція на ринку послуг ЖКГ – X9;
 - кредитування населення – X10.

У таблиці 1 наведено основні результати щодо питань з розвитку ЖКГ, що потребують вирішення, згідно зі змістом стратегії розвитку окремого регіону (Х1-Х9). Виходячи з отриманих даних, до найпоширеніших у регіональних стратегіях напрямків розвитку ЖКГ можна віднести:

- розвиток альтернативної енергетики;
- будівництво, реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт систем ЖКГ та будівель у регіонах;
- впровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами;
- раціональну організацію роздільного збирання, сортування та переробки твердих побутових відходів.

На наступному етапі на основі отриманих даних було проведено групування регіонів за схожістю стратегічних орієнтирів розвитку у галузі ЖКГ за допомогою інструментів кластерного аналізу. Використовуючи ієрархічні алгоритми кластеризації у програмному пакеті Statistica, було отримано деревовидну дендрограму методом Уорда (рис. 2).

За допомогою інструмента «Amalgamation schedule» програмного пакету Statistica було здійснено вибір кількості кластерів. Графік процесу об'єднання дає змогу стверджувати, що за схожістю проблем у галузі ЖКГ, що потребують вирішення до 2020 року, можна виділити 6 груп регіонів. Максимальна кількість регіонів у кластері – 8,

мінімальна – 1 (одиночний кластер, Хмельницька область). У табл. 2 наведено склад отриманих у процесі аналізу кластерів.

Виходячи з отриманих результатів, можна стверджувати, що Житомирську, Харківську, Закарпатську, Полтавську, Чернігівську, Кіровоградську, Луганську, Одеську області можна об'єднати за критерієм спільності стратегічних орієнтирів розвитку житлово-комунальної сфери. Ця група областей є найбільшою серед виявлених у процесі аналізу.

Значним чином вирізняється лише підхід Хмельницької області щодо визначення стратегічних орієнтирів розвитку галузі ЖКГ, де ключовим напрямом є покращення екологічної інфраструктури (водопостачання, каналізація та переробка твердих побутових відходів) та розвиток інфраструктури доріг (будівництво, ремонт та реконструкція доріг).

Виявлення регіональних особливостей щодо напрямів розвитку сфери ЖКГ сприятиме підвищенню ефективності програмно-цільового впливу з боку держави та формуванню відповідних пріоритетів у межах запланованих заходів.

Висновки. Згідно з виявленими стратегічними орієнтирами розвитку житлово-комунальної сфери можна стверджувати, що для дотримання світових стандартів управління ЖКГ у регіонах необхідне якісне технічне переоснащення житлово-комунального господарства шляхом упровадження новітніх технологій, раціонального спо-

Таблиця 1

Коло проблемних питань розвитку ЖКГ регіону

№ з/п	Проблемне питання	Х1	Х2	Х3	Х4	Х5	Х6	Х7	Х8	Х9	Х10
	Область										
1	Вінницька	+	+	+	+			+			
2	Волинська	+	+		+	+	+				
3	Дніпропетровська	+	+	+			+				
4	Донецька		+	+		+	+				
5	Житомирська		+	+	+	+	+		+		
6	Закарпатська	+	+	+	+	+		+			
7	Запорізька	+	+	+	+	+	+	+	+		
8	Івано-Франківська		+		+	+					
9	Кіровоградська		+	+	+	+	+	+	+		
10	Київська	+	+	+	+	+			+	+	
11	Луганська		+	+	+	+		+	+		
12	Миколаївська	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
13	Одеська		+	+	+	+		+	+		
14	Полтавська		+	+	+	+		+			
15	Рівненська		+	+	+	+	+	+	+	+	+
16	Сумська		+		+	+	+			+	+
17	Тернопільська	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
18	Харківська		+	+	+	+			+		+
19	Херсонська	+	+	+	+	+	+	+			+
20	Хмельницька					+	+	+			
21	Чернігівська		+	+	+	+	+	+			
22	Черкаська		+			+	+	+			
23	Чернівецька	+	+	+	+	+		+	+	+	

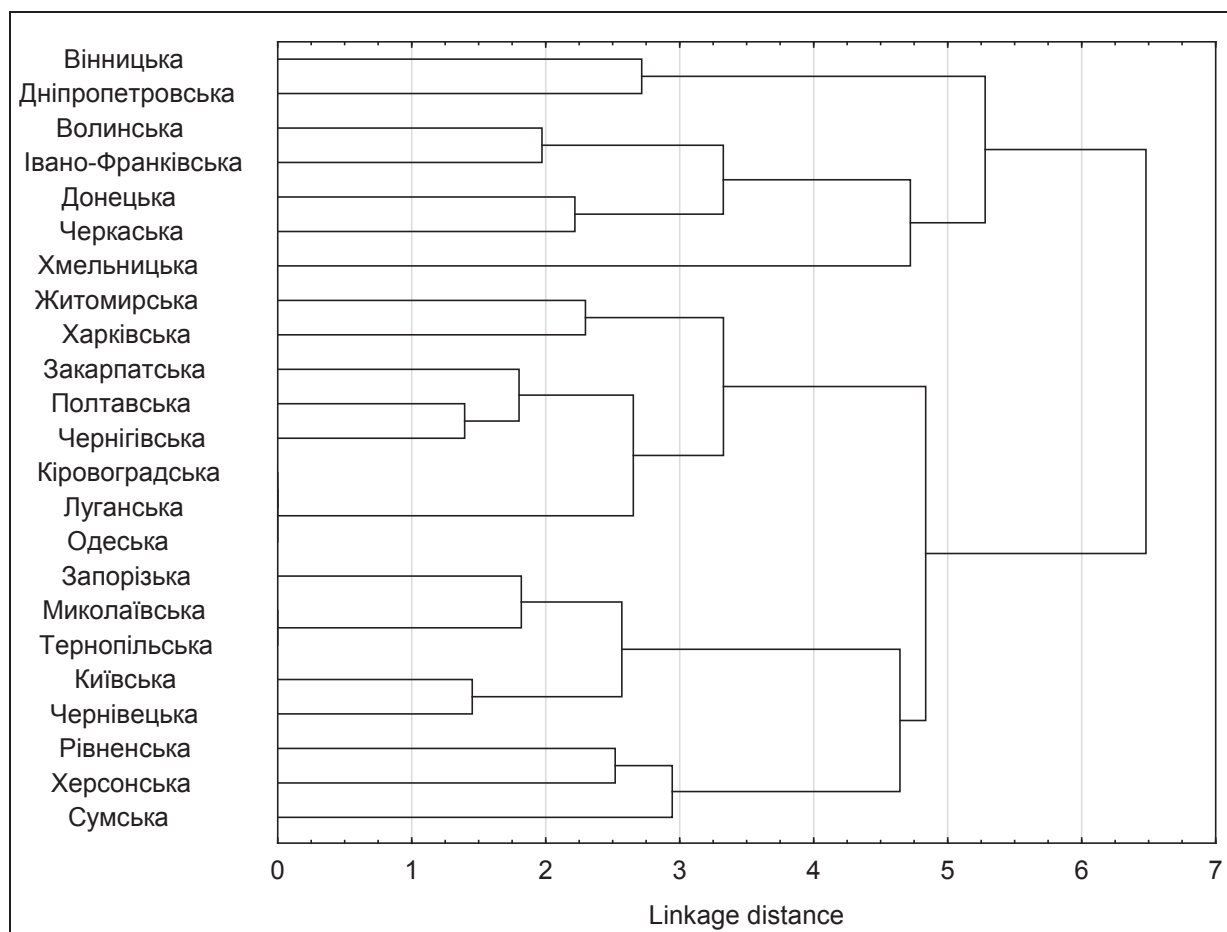


Рис. 2. Результати деревовидної класифікації для регіонів України

Таблиця 2

Склад отриманих кластерів

Номер кластера	Кількість регіонів у кластері	Склад кластера
1	2	Вінницька, Дніпропетровська
2	4	Волинська, Івано-Франківська, Донецька, Черкаська
3	1	Хмельницька
4	8	Житомирська, Харківська, Закарпатська, Полтавська, Чернігівська, Кіровоградська, Луганська, Одеська,
5	5	Запорізька, Миколаївська, Тернопільська, Київська, Чернівецька
6	3	Рівненська, Сумська, Херсонська

живання природного газу та його заміщення на альтернативні види палива у тепловому господарстві. Позитивні зрушення у житловому господарстві неможливі без створення ОСББ та побудови конкурентного середовища на ринку утримання житлового фонду.

Осучаснення підходів до стратегічного управління розвитком житлово-комунальної сфери у регіонах України на засадах бенчмаркінгу є гострою необхідністю та підкреслюється великою соціально-економічною та суспільною значущістю сфери житлово-комунальних послуг. Поступове заміщення малоефективних інструментів управління ЖКГ регіону повинно відбуватися у тісному діалозі органів місцевої влади, бізнесу та громадянськості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Авраменко М.М. Концептуальні та методологічні основи стратегічного управління територіальним розвитком в умовах трансформаційних процесів. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. 2015. Вип. 1. С. 214-224.
2. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 31 березня 2016 р. № 79 / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#n13> (дата звернення: 25.05.2019).

3. Шевчук В.В. Підвищення ефективності управління якістю послуг комунальних підприємств на засадах бенчмаркінгу. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 10. С. 95-99.

4. Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1869-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1869-15> (дата звернення: 25.05.2019).

5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 25.05.2019).

6. Карлова О.А. Економічні складники ефективного управління житлово-комунальним господарством міста. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 3. Ч. 2. С. 84-91.

REFERENCES:

1. Avramenko M.M. (2015) Kontseptualni ta metodolohichni osnovy stratehichnoho upravlinnia terytorialnym rozvytkom v umovakh transformatsiinykh protsesiv [Conceptual and methodological fundamentals for strategic management of territorial development in conditions of transformation processes]. Scientific professional publication of state administration of Ukraine, vol. 1, pp. 214-224.

2. Pro zatverdzhennia Metodyky rozroblennia, provedennia monitorynhu ta otsinky rezultatyvnosti realizatsii rehionalnykh stratehii rozvytku ta planiv zakhodiv

z yikh realizatsii: Ministerstvo rehionalnoho rozvytku (2016) [On Approval of the Methodology for the Development, Monitoring and Evaluation of the Effectiveness of Implementation of Regional Development Strategies and Action Plans for their Implementation] vid 31.03.2016 r. № 79. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#n13> (accessed 25 May 2019).

3. Shevchuk V.V. (2015) Pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia yakistiu posluh komunalnykh pidpriemstv na zasadakh benchmarkingu [Increasing the management effectivity by the quality services of municipal enterprises regarding the principles of benchmarking]. Scientific Journal of Kherson State University, vol. 10, pp. 95-99.

4. Pro Zahalnodержавnu prohramu reformuvania i rozvytku zhytlovo-komunalnoho hospodarstva na 2009-2014 roky: Zakon Ukrainy (2004) [About the National program of reforming and development of housing and communal services for 2009-2014] vid 24.07.2004 r. № 1869-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1869-15> (in Ukrainian) (accessed 25 May 2019).

5. Pro Stratehiu staloho rozvytku "Ukraina – 2020": Prezydent Ukrainy [About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine 2020"] vid 12.01.2015 r. № 5/2015. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (in Ukrainian) (accessed 25 May 2019).

6. Karlova O.A. (2012) Ekonomichni skladovi efektyvnoho upravlinnia zhytlovo-komunalnym hospodarstvom mista [The economic components of the efficient management of the city's housing and communal services]. Socio-Economic Research Bulletin, vol. 3, pp. 84-91.

Volikov Volodymyr

Candidate of Economic Sciences
Pivnichno-Skhidnyy Naukovy Center
National Academy of Sciences of Ukraine
and Ministry of Education and Science of Ukraine

Loseva Olha

Postgraduate Student
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics;
Junior Researcher
Pivnichno-Skhidnyy Naukovy Center
National Academy of Sciences of Ukraine
and Ministry of Education and Science of Ukraine

STRATEGIC GUIDES IN THE HOUSING AND UTILITIES SECTOR: REGIONAL ASPECT

Nowadays housing and utilities sector in Ukraine is one of the most economically backward sectors, as the standpoint of technology and as the standpoint of management. The implementation of modern management approaches for public institutes at the regional level is one of the key areas for ensuring the sustainable development. Identification of regional special development aspects in the housing and utilities sector will help to increase the effectiveness of the government targeted impact programs which, in turn, will lead to the formation of relevant priorities within the planned activities.

The purpose of the article. The purpose of the study is to analyze the main development problems in the housing and utilities sector and to find relevant management approaches based on strategic guides in the housing and utilities sector in Ukrainian regions.

Methodology. To solve problems we used a set of general scientific methods which provided the logic and systematic study. Content analysis of regionals socio-economic development strategies in Ukraine until 2020 is used for identification problems in housing and utility sector. By virtue of cluster analysis the regional strategic guidelines of the housing and utility sector development were divided into different clusters.

Results. According to the strategic management: the housing and public utilities sector is a complex of subsystems of civil policy, municipal improvement, economic and tariff policy, energy efficiency, heat and water supply. Much attention is given to content analysis of regional socio-economic development strategies of the country until 2020. A list of strategic directions for the regions development of housing and utilities sector until 2020 has been create.

For consideration of regional housing management system a detailed analysis of two subsystems is given: government management level, strategic-tactical management level.

Data are given about a group of regions in conformance with problems in housing and utilities sector, such as: development of the apartment building co-owners associations; popularization of alternative energy; modernization and thorough overhaul of buildings; improvement of water supply, sanitation and heat supply systems; waste management; energy-saving and nature-friendly ideology; highway engineering, modernization and road repair; investment promotion and market competition in the housing and utilities sector; consumer lending.

On the basis of data, a grouping of regions was conducted (commonality criteria). Dendrogram which include 23 regions of Ukraine was obtained by the Ward's method using hierarchical clustering algorithms(Statistica software). In this way it can be argued that the Zhytomyr, Kharkiv, Transcarpathian, Poltava, Chernihiv, Kirovograd, Lugansk, Odessa regions can be grouped according to the commonality criteria in strategic guidelines of the housing and utility sector development . This group of regions is the largest among those identified during the analysis.

Practical implications. The authors believe that it is appropriate to bearing in mind regional features of development in the process of strategic management of housing and utilities sector.